

Polska Fundacja im. Roberta Schumana

Konferencja Ambasadorów RP

**Ukraina należy do Europy!
Perspektywa członkostwa Ukrainy w UE
w świetle konkluzji z posiedzenia Rady Europejskiej (23-24.06.2022 r.)¹**

Warszawa, dnia 4 lipca 2022 r.

1. W przyjętych na zakończenie spotkania 23-24 czerwca br. konkluzjach Rada Europejska (skupiająca najwyższych przedstawicieli państw członkowskich) podjęła decyzję w sprawie nadania Ukrainie statusu państwa kandydującego do członkostwa w UE. Status taki nadano również Mołdawii oraz wyrażono gotowość nadania takiego statusu Gruzji, o ile spełni warunki wskazane ze strony Unii. Decyzja ta spełnia oczekiwania społeczności międzynarodowej, wychodząc poza wstępnie nakreślone stanowisko UE, które wyrażone było w Deklaracji wersalskiej z 11 marca 2022 r.².

2. Nadanie Ukrainie statusu państwa kandydującego do członkostwa w UE ma w obecnych warunkach zasadnicze znaczenie polityczne: wytycza bowiem kierunek rozwoju politycznego i gospodarczego Ukrainy, jest wsparciem dla narodu ukraińskiego w walce o odparcie agresji reżimu Putina, a zarazem kategorię wyznaczeniem *limes* dla przyszłego „dealu pokojowego”, iż europejska opcja Ukrainy nie podlega negocjacji. Ograniczenie znaczenia decyzji o nadaniu Ukrainie statusu państwa kandydującego jedynie do „sygnału politycznego” jest natomiast o tyle chybione, że ze statusem tym wiążą się dalsze istotne decyzje: Ukraina „wchodzi” tym samym w procedurę akcesyjną określoną art. 49 TUE, zostanie objęta programami wsparcia przedakcesyjnego, *last but not least* wielki, międzynarodowy program gospodarczego wsparcia Ukrainy będzie podporządkowany rewitalizacji państwa ukraińskiego jako państwa demokratycznego, z gospodarką rynkową zdolną sprostać konkurencji na unijnym rynku wewnętrznym, z systemem politycznym i gospodarczym spełniającym standardy członkostwa UE.

3. Konkluzje Rady Europejskiej jednoznacznie potwierdzają, że nie istnieje żadna formalna „specjalna”, czy „szybka ścieżka” dochodzenia do członkostwa w UE. Natomiast nadanie Ukrainie statusu państwa kandydującego do członkostwa jest – jak wspomniano – istotnym elementem „uruchomienia” procedury akcesyjnej, określonej w art. 49 TUE. Oznacza to przede wszystkim, że spełnianie przez Ukrainę warunków członkostwa w Unii

¹ Stanowisko niniejsze zostało sformułowane w nawiązaniu do konferencji, jaką 20 czerwca 2022 r. zorganizowała Fundacja Schumana wraz z Konferencją Ambasadorów RP.

Link do nagrania przebiegu konferencji: <https://schuman.pl/ukrainawue/> (dostęp: 3.07.2022 r.).

² Ocena Deklaracji wersalskiej zawarta jest w stanowisku Konferencji Ambasadorów RP z 18 marca 2022 r. – „Ukraina należy do naszej europejskiej rodziny”. W sprawie Deklaracji wersalskiej Rady Europejskiej z 1 marca 2022 r. <https://ambasadorowiedotorg.wordpress.com/2022/03/20/ukraina-nalezy-do-naszej-europejskiej-rodziny/> (dostęp: 3.07.2022 r.).

będzie systematycznie oceniane przez Komisję Europejską w ramach „regularnego pakietu – rozszerzenie”. Na tej podstawie Rada UE będzie podejmować decyzje o rozpoczęciu kolejnych etapów akcesji – przeglądu prawa ukraińskiego co do zgodności ze standardem UE (*screeningu*), merytorycznych negocjacji akcesyjnych, w końcu „zamknięcia” całego pakietu negocjacyjnego, podpisania i ratyfikowania przez Ukrainę i wszystkie państwa członkowskie traktatu akcesyjnego: z chwilą jego wejścia w życie Ukraina stanie się państwem członkowskim UE. Zwykle okres przedakcesyjny trwa od kilku do kilkunastu lat (w przypadku Polski, od chwili złożenia wniosku o członkostwo do uzyskania członkostwa upłynęło 10 lat). Jeśli chodzi o Ukrainę należy brać pod uwagę, że zbrodnicze działania agresora rosyjskiego nakierowane są m.in. na zniszczenie gospodarki Ukrainy i jej infrastruktury. Niezbędny będzie więc duży wysiłek związany z odbudowaniem państwa i jego gospodarki.

4. Nadanie Ukrainie statusu państwa kandydującego do członkostwa w UE przyczyni się do wyjaśnienia istotnych kwestii proceduralnych i politycznych oraz położy kres różnego rodzaju spekulacjom, zmierzających w istocie do odłożenia konkretnej perspektywy przynależności Ukrainy do Unii Europejskiej *ad calendas graecas*.

Po pierwsze – decyzja wskazuje na to, że bezprzedmiotowe są różnego rodzaju propozycje, wskazujące na „pośrednie” formy zacieśnienia więzi między Ukrainą a Unią (szczególne partnerstwo, wzmocnione stowarzyszenie, włączenie Ukrainy do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, etc.). Decyzja Rady Europejskiej w sprawie nadania Ukrainie statusu państwa kandydującego do członkostwa podziela bowiem cel Ukrainy, którym jest uzyskanie członkostwa w UE. Traktaty akcesyjne zawierają w sobie na tyle elastyczne klauzule (okresy derogacyjne, klauzule bezpieczeństwa), iż będą one w stanie wyjść naprzeciw specyficznym problemom Ukrainy, a zarazem zagwarantować spójność unijnego rynku wewnętrznego oraz systemu instytucjonalnego Unii.

Po drugie - decyzja Rady Europejskiej w sprawie nadania Ukrainie statusu państwa kandydującego do członkostwa w UE rozwiewa również podnoszone obawy, iż ambicje Ukrainy mogą opóźnić proces akcesyjny państw Bałkanów Zachodnich. Problemy istniejące w tym procesie mają inne źródła, a Rada Europejska w konkluzjach ze spotkania 23-24 czerwca br. wyraziła „pełne i jednoznaczne” zaangażowanie na rzecz uzyskania przez państwa Bałkanów Zachodnich członkostwa w UE. Pewne napięcia polityczne, wynikające z określonej konkurencji różnych grup państw w dążeniu do członkostwa w Unii znane są również z okresu, kiedy Polska prowadziła negocjacje akcesyjne. Jasne i jednoznaczne kryterium oceny ze strony UE, jakie wówczas sprecyzowano nosi nazwę „zasady regat” (kto lepszy, ten pierwszy). Zasada ta została obecnie powtórzona w konkluzjach Rady Europejskiej („14. Postępy każdego kraju na drodze do Unii Europejskiej będą zależeć od jego indywidualnych osiągnięć w spełnianiu kryteriów kopenhaskich, przy czym należy uwzględnić zdolność UE do przyjmowania nowych członków.”).

5. Pełne znaczenie decyzji Rady Europejskiej w sprawie nadania Ukrainie statusu państwa kandydującego do członkostwa ujawnia się w świetle paralelnie podjętych decyzji G7 (oświadczenia z 27 czerwca 2022 r.) oraz szczytu NATO (przyjętej 29 czerwca 2022 r. nowej Koncepcji Strategicznej 2022 Sojuszu). Niezależnie od uzgodnień dotyczących udzielania Ukrainie wsparcia militarnego służącego wyparciu agresora, kontekst decyzji o nadaniu Ukrainie statusu państwa kandydującego do UE obejmuje fundamentalne decyzje w dalszych dwóch dziedzinach: **po pierwsze** – przyjmowania kolejnych pakietów sankcji

wobec reżimu Putina i Łukaszenki; **po drugie** – konsolidacji kompleksowego planu pomocy gospodarczej dla Ukrainy.

6. W ramach „regularnego pakietu – rozszerzenie” Komisja Europejska w końcu br. przedstawi pierwsze sprawozdanie w sprawie dostosowania Ukrainy do kryteriów kopenhaskich połączone z propozycją dalszej strategii rozszerzenia. Oczywiście, w przypadku Ukrainy istotnym czynnikiem, który trzeba brać pod uwagę, będzie przebieg wojny z reżimem Putina. Warto zarazem mieć na względzie, że głównym sprawdzianem spójności i efektywności działania społeczności międzynarodowej, a zwłaszcza Unii Europejskiej na rzecz wspierania Ukrainy i realizacji jej celu dołączenia do Unii, będzie stan realizacji decyzji w trzech zasadniczych sprawach:

- wsparcia militarnego Ukrainy,
- wspólnego zarządzania międzynarodowym funduszem gospodarczego wsparcia Ukrainy, które powinno pozostawać w jednym ręku instytucji międzynarodowej (Unia Europejska jest predestynowana do przejęcia funkcji „gospodarza” takiego funduszu); projekty muszą być realizowane stosownie do zasady warunkowości (na rzecz dostosowania ustroju i gospodarki Ukrainy do standardów unijnych), aby maksymalnie ograniczyć możliwość korupcji,
- konsekwentnego przeprowadzenia zamrożenia i konfiskaty majątku rosyjskiego banku centralnego oraz rosyjskich oligarchów powiązanych z reżimem Putina, ustanowienia wspólnego zarządzania tym majątkiem, który powinien być przekształcony w fundusz reparacyjny – przeznaczony na rzecz zaspokojenia roszczeń reparacyjnych Ukrainy wobec rosyjskiego agresora.

Niech żyje wolna i demokratyczna Ukraina!